వినవేడుక

శ్రీకృష్ణుడు జన్మించిన దెక్కడ?

అలనాడు మధురలో.

మానాడు, మా కనులముందు మా బందరులో —

అలనాడు - బందరులో, గొడుగుపేటలో గొల్ల గూడెంలో.

అప్పటి సర్కారు వారికి యిప్పటి ప్రభుత్వ ఆసాములకున్నటువంటి చారిత్రాత్మక పరిజ్ఞానం, ప్రగతిశీలం, మస్తుగా లేని కారణానో ఏమో, గొల్లవారిని యాదవులను చేయకుండా, వారంతకు ముందు తరతరాలుగా బ్రతుకుతూన్న తీరునే బ్రతకనిచ్చారు.

ఆ గొల్లగూడెంలో, ఓ తగుపాటి గుడిసెలో, ఓ వెర్రిగొల్లాడి కడుపున, అప్పటికి పదిపద్దెనిమిదేళ్ళనాడు, ఓ ఆడపిల్ల పుట్టింది; తెలివితేటల్లో వాళ్ళ అయ్యే మెరుగనిపించింది. పిల్ల చిలకలా గుండేది. పొద్దస్తమానం నవ్వుతూ ఉండేది; క్షణానికో నవ్వు నవ్వేది. దీన్ని చూసి తీరుబడి ఉన్నప్పుడల్లా వీళ్ళ అయ్య నవ్వేవాడు. ఆ నవ్వు ఆనోటా ఆనోటా కమ్ముకు పోయేది - ముప్పొద్దులా, గూడెం అంతా! ఆ నవ్వులు మాపేటలో వాళ్ళకి గుమ్మపాలు!

వాళ్ళ అయ్య పేరు చెన్నయ్యం. చెన్నుగాడంటేకాని తెలియదు. మనిషి మొంచి ఉశారుగా ఉండేవాడు. చేతికందినంత మేరా నామాలు పెట్టుకునేవాడు. పచ్చగా కండిపోయి ఉండేవాడు. మెత్తగా మాట్లాడేవాడు.

అప్పటికే దేశవ్యాప్తమై ఉంటూన్నా, పాలల్లో నీళ్ళు కలిపే ప్రక్రియ వీళ్ళు అజ్ఞానులు కావడంతో, తెలిసి రాలేదు. వాళ్ళు పిండినా, షేం పుచ్చుకున్నా అవి సిసలుగా పాలే. అలాటి పాలు పుచ్చుకున్న వాళ్ళపాలిట దైవం ఎందుకుండదట?

యీ చెన్నుగాడు సుద్దులు చెప్పడంలో మొనగాడు. వాడి నోరు క్షణం ఊరుకుండేది కాదు. ఎప్పుడూ కృష్ణుడిపేరు రాపాడుతూనే ఉండేవాడు. అడగని వారిది పాపం. కృష్ణలీలలు త్రవ్వి తలకెత్తేవాడు. ఎదుట, వినేందుకు మనిషి లేడో, ఏదుంటే దానికి చెట్టయినా పుట్టయినా సరే, కృష్ణకథామృతం ఉగ్గుపట్టేవాడు - పిచ్చి సన్యాసి !

వాడి కూతురు ముత్తెం (వాడిని "వాడు" అనడం ఏడుకొండలవాడిని "వాడు" అన్నట్టే. కాని పప్పూవణ్ణం వంటబట్టిన బాపన తలబిరుసుతనం కాదు.) అందరూ, ముత్తెమంటే ముత్తెం అనేవారు.... పెట్టుడు పేరు యశోద అయినా....

పిల్లకు యీడొచ్చి, మిరిటాంపొచ్చింది. వచ్చినా, తనమానాన, నవ్వుల్లో పడివుండేది. కాని, ఆ నవ్వు నాలుగిందాలు కాలేదు. అనవాయితీగా ఓరచూపులు చూచే ఏ మగరాయుడు కానీ, ముత్తెంవంక పరకాయించి చూసిన పాపాన పోందే! ఆ మనిషిని పరకాయించి చూడటానికి ఎవరికి తరం ?

కాని ఎవరికి అలవికాని పని, ముత్యానికి అతి సులువు. అదేమి టంటారా ? మిట్టమధ్యాహ్నం, రెండుజాముల వేళకు ఫిరంగి వేసే వేళ, ఆరుబయట నిలుచుని, సూర్యభగవానుడి వంక ఒక్క అరఘడియపాటు చూసేది. అది ఎవడి తరం? మొగానికి ఎండ కొట్టేదికాదు. పిల్లది కనుగందేది కాదు. అంతసేపూ నీడలో వున్నట్టే, ఆ చూపు చల్లగా ఉండేది.

ఆయేడు పిల్లకు మనువు చేద్దామనుకున్నారు, కులపు వాళ్ళందరూ కలసి. చెన్నుగాడికి, యింటిజోలి, జోక్యం ఎన్నడూ లేదు. వాడి పెళ్ళాం లక్ష్మాయి. సహలమూ దిద్దుకుపోయేది. దాని తమ్ముడి కొడుకొహ డున్నాడు. వీళ్ళ మందలోనే పెరిగేవాడు. పోట్లగొడ్డులాటివాడు. వాడికేదో డబ్బు ఎరపెట్టి, ఆ మూడుముళ్ళూ వేయిద్దామనుకున్నారు. దాంతో ఆ మొక్కు తీరిపోతుందనుకున్నారు. యిలా అనుకుంటూన్న సమయంలో, ముత్యానికి నెల మసలింది. మొదట్లో రెండు మూడు మాసాలపాటు ఎవళ్ళూ పట్టించుకోలేదు. ఆ తరవాతనైనా, పిల్లది వెలపల జేరడం లేదో , యేదో కుట్టు జేసిందని, చేతనైన మందూ మాకూ వాడి చూశారు. వాటికేం

గుణమివ్వకపోగా, ఆనాటి కానాడు నునుపు తేలుకుంటూ రావడంతో, పిల్లది నీళ్ళోసు కున్నదని, రూఢిగా తేలిపోయింది. ఏమిటీమాయ అనుకున్నారే కాని, ఎవరూ వంకబెట్టలా! అందరూ ముక్కుమీద వేసుకున్న వేలు దించకముందే అయిదోమాసం వెళ్ళింది. వెన్నదిన మనసైంది. ఆరోమాసం వచ్చింది. నెల్లాళ్ళపాటు కేవలం మీగడ తప్ప మరోహాటి నోటబెట్టలా. యిహ, వేవిళ్ళూ, ఆపసోపాలూ, ఒకిలింపులూ, అలా అలా నెలలు నిండినాయ్. కృష్ణాష్టమి దగ్గిరపడుతూంది! మూడు పొద్దులూ, మూగ నొప్పులు వచ్చి నిలిచిపోయినాయ్. పండగ రేపనగా, ఆనాడంతా, పిల్లది మనలో లేదు. ఏడుగురు పట్టుకున్నా ఎగిరిపడేది. ఓపళానికి కెవ్వున కేకపెట్టి, సొమ్మసిలి పోయింది. ఒక్కక్షణం అలాగే మాటా పలుకూ, కదలికా, మెదలికా లేకుండా పడి వున్నదల్లా, పుట్టినబిడ్డ పోరెడుతూన్నట్టు అలా గుక్కపట్టి, కన్నా! కన్నా! అంటూ మళ్ళీ నవ్వులో పడ్డది. పిల్లవాడు ప్రాకుతూంటే వాడి వెంటపడి తానూ ప్రాకేది. తారంగం వేసేది! కాళ్ళగజ్జెలు కట్టేది. అలా గాలితో ఆడుకుంటూన్నా, కృష్ణుడు దాని కళ్ళెదుట ఉన్నట్టే. పిల్లవాడికి చిందులుద్రొక్కే యీడొచ్చినట్టుంది. ముత్తెం కాళ్ళకు గజ్జెలు గట్టుకుని, ఉన్నట్టుండి చివాలున ఓ చిందు వేస్తూండేది. పిల్లవాడు చేతికందకుండా పారిపోతే ఎక్కడెక్కడికో తరుముకు పోయి, ఎక్కడో వెదకి పట్టుకుని బుజ్జగిస్తూ యింటికి తీసుకు వచ్చేది. ఎలా? కాస్సేపు వెన్ను నేసుకుని, మరో కాస్సేపు బుజాన ఎక్కించుకుని! అలా ఒక్క ఏడాదిపాటు సాగింది ఆ చిద్విలాసం! వాడకట్టున ఉన్న మనుష్యులకి, అంత మేరా, గొల్లగూడెం కాదు, అచ్చంగా రేపల్లెవాడే. అక్కడ పెరుగుతూన్న కానరాని పాపడు, సమాం తమ వాడే! అనిపించింది. చూడ నోచిన నేత్రాలు జోలలు పాడగా, మౌనంగా, మ్రాగన్నుగా జేకొట్టంగా, సాలుతిరిగింది. యిహ కృష్ణాష్టమి రోజులు. ముత్యం ఉన్నట్టుండి తొలినాటికి మర్నాటికల్లా పడుచుపిల్లలా, పండు ముత్తయిదువై పోయింది. చిన్నప్పటి ఆ నేవళం తగ్గలేదు సరిగదా, అదో తీరు, విగారింపొచ్చిందా మొగానికి! అయితేనేం, ఈ క్షణాన చూస్తే, వెయ్యేళ్ళకు ముందు పుట్టిందా అన్నట్టుండేది. మరో క్షణాన అప్పుడే పుష్యాలలాగి నిదుర లేచిన పసిపాప వతు: కాని ఏ వేళప్పుడు ఏ కళనున్నా, మనిషికి ఒకటేకళ-పున్నమినాడు, నెలపొడిచినట్లు!

ఆ పండగల్లో, ఉట్టి కొట్టడం అనేది—అనాదిగా వస్తూవున్న వేడుకే! వేడుకంటే, ఎదుటి వాళ్ళకు చూడవేడుకే గాని, నిజానికి ఆ వంతు ఓ మిడిమేళం.

అప్పట్లో ఏం జరిగిందంటే—

ఆ కులంవాళ్ళు, నడికారువాళ్ళు నలుగురూ చేరి ఒళ్ళు తెలియని పాణానికి కడుపు నింపుకుని - తూలుతూ, తూగుతూ అడుగేయబోయినప్పుడల్లా లెక్కతప్పి, క్రమంతప్పి, బెడిసిపడి, పక్కవాడి మీదికి చిందేస్తూ—వుండుండి గాలిలోకి ఎగిరి పిల్లి మంతరం వేస్తూ, వుట్టికట్టినచోట చేరి, వల్లమాలిన గందర చేసేవారు. కొంత సేపటికి ముందటి ఆయెక్కు దిగిపోవడంలో-మనుషులు నిదానంలో పడి, రోసాలు పుట్టుకొచ్చి, ఎవడికి వాడే విద్దెలు చూపించేవాళ్ళు. అప్పుడు మటుకు నిజంగా కనుల పండువే.

ఉట్టి కొట్టడమంటే - పిల్లకాయలు జామచెట్టున కాయ లందుకున్నట్టు కాదు. దానికి, ఓ లెక్క వుంది - ఓ పద్ధతి వుంది. దానికో పాటుంది - అందుకు తగిన ఆటుంది.

రేపల్లెవాడలో గోపాలయ్యా!
నువ్వు మా పున్నె మేనయ్యా గోవిందయ్యా!
ఉట్టిమీద వున్న చట్టిలోన వెన్న
యిట్టే మాయంజేసే సిట్టి బుల్లెయ్యా !
చల్లలమ్మబోతె సాటోరి పిల్లకాయ
బెల్లించి వడుపేసే బెమ్మాండయ్యా?...."

యిలా, చెమ్మ కొడుతూ - (చెమ్మ అంటే చప్పట) అడుగేస్తూ - పాట పాడుతూ, ఆపైె దరువు (చెక్క) అందుకుంటారు. (చెక్క అంటే మనిషీ మనిషీ-ఎదురైె వేసే చేతాళం)

"సిటుకు సిటుకు సిటుకూ
సిక్కని యెన్న సినుకూ -
కొండమీద మొయిలేశి, కొండకింద మసకేసి -
సిటాపటా సినుకోసి గోవులన్ని గొల్లుమంటె -
గోటిమీద గొడుగట్టాడే - కిట్టమ్మ
గొల్లోళ్ళకు దేవుడయ్యాడే!"

దీని తరువాత ఝుకుకు—(అంటే తాళం మరో లెక్కన)

"మేడలోనే పుట్టి, మేనమామనె గొట్టి
తాతకే పట్టంబు గట్టావు రన్నా ....
అమ్మోరి పూజకూ ఆడకూతురు రాగ
అందలం దించావు అరద మెక్కించావు
మన్ను దిన్న నోట యెన్న దింటా వంట
ఎల్లకాలం నీవు బుల్లోడివేసంట ....
ఎంత గట్టోడివిర కిట్టయ్యా!....
నువ్వు ఎంత గడుసోడివిరా కిట్టయ్యా"

యిలాటివి ఆ సందర్భంలో పాడేవి, పెద్దలు చెప్పిన పాటలూ పదాలూ చాలా వున్నాయి. ఎవరికి వచ్చినవి వాళ్ళు పాడుతారు.

పాడటం అంటే - పదమెత్తుకునే పాటగాడు ఒక్కడే ఉంటాడు. తతిమ్మా వాళ్ళు దరువుకు చిందేస్తూ, వంత పాడుతారు.

యిక వుట్టికొట్టడం—దాని పద్ధతి ఎలా అంటే, ఉట్టికొట్టే పిల్లగాళ్ళందరూ - దానికి ముమ్మారు చుట్టూ దిరిగి వచ్చిన తరువాత, ఒక్కొక్కడే ఎగ్గా మొగ్గా వేసు కుంటూ, (ఎగ్గ అంటే కూచుని కుప్పించడం) వుట్టికి అంగ దూరంలోకి వచ్చిన తరు వాత-ముమ్మారు చొప్పున మనిషికి మూడొంతుల లెక్కను ఎగరవచ్చు. యిలా ఎగురుతున్నప్పుడు ఎగిరేవాడ్ని గజిబిజిచేస్తూ వేడుక చూసేవాళ్ళు నానా గొడవ చేస్తూ, కేరింతలాడుతూ చిమ్మనగొట్టాలతో వసంతం కొడుతూ ఉంటారు. ఓ చెంపను అందినట్లే వున్న వుట్టి కాస్తా వీడెగిరేసరికి అదీ పైకెగురుతూంటుంది — ఎలా? దానికి గిలకేసి గిలక్కట్టాడోసి ఓ మనిషి దిగదీస్తూ దిగదీస్తూ వుంటాడు.)

చివరకు ఎవడో ఒకడు, ఉట్టికొడతాడు—

అంటే పగులగొడతాడని కాదు. ఎగిరి అందుకుని ఆపళాంగా క్రిందికి దించు తాడు. దుత్తలో ఎంతో కొంత రొక్కం వుంటుంది - ఆది పెట్టి ఊరు మాటుమణగే దాకా అందరూ చిత్తుగా పండుగ చేసుకుని బడలిక తీర్చుకుని పండుకుంటారు.

యిదీ మామూలుగా నడిచే వేడుక.

కాని, ఆ యేడు అలా జరగలేదు. ముత్యం చెప్పినట్టు జరిగింది - ఎలా?

ఫలానాచోట ఉట్టి కడతామనుకున్న తరువాత, కల్లాపి జల్లి, పరకేరి పారేసి అంతమేరా అద్దమల్లేజేసి —

కోపు కోలుకి కుంకుమా పసుపూ పెట్టి—

(కోపు కోలంటే, రెండు పచ్చి వెదుళ్ళ మాంచి జివ వున్నవి లోతుగా పాతి, తలకట్టు గోపురమల్లే చేర్చి కట్టి, మయాన గుంటకట్టి, అడ్డకమ్మీవేసి దానికి పొన్న మండలు కట్టి దానికి మయం జేసి వుట్టి వ్రేలాడ కట్టడం-)

అలా కట్టిన ఉట్టికి ఎనిమిది శేర్లు-

ఉట్టిమీద మూడు దుత్తలు

దుత్తలకు సుద్దపూసి, సున్నం బూసి, కుంకుమపెట్టి,

పై దుత్తలో వెన్న, తొలి దుత్తలో మీగడ, మలి దుత్తలో పాలు వుంచి, ఆ వరుసన దుత్తమీద దుత్త పెట్టి ఆ వుట్టికెక్కించి

చేతాడుకు మువ్వలు కట్టించగా

వుట్టికొట్టే మనుషులు శుచిగా, సుబ్బరంగా కట్టు చెంగులు విరిచికట్టి, నడుముకు కాసెకట్టి, కాళ్ళకు మువ్వలు గట్టుకుని-ఉట్టికి ఎగరగా,

ఏ మనిషికి చేతికి అందితే అ మనిషి అట్లానే తెచ్చి, కులపెద్ద ముందుంచాలి.

అతడు అలా అందుకున్న వాడి జబ్బకు బాజుబందుకట్టి, సిగలో నెమలి కన్ను పెట్టగా,

అందుకున్నవాడు, దుత్తలోనివి ప్రసాదంగా అందరికీ పంచి పెట్టాలి!

ఆ నాటి నుండి మానాటిదాకా, అంత ముచ్చటగానే అన్ని కట్టుబాట్లతోనే ఆ వేడుక సాగింది. క్రమంగా అన్ని వర్ణాలవారికి, అది పండుగే అయింది. మేమందర మున్నూ ఒకటో అరో ఉట్టి కొట్టిన వాళ్ళమే—కోలా కోపూ వేసిన వాళ్ళమే. గిరేళ్లు పట్టి, దేవుడి ఉత్సవాల్లో ఊరేగిన వాళ్ళమే!

యీ వేడుక ఒక్క మగవాళ్ళకే కాదు!

ఆడువారికీ యిది వేడుకే అయింది. కేవలం చూడ వేడుకే కాదు, హెచ్చ రించింది, మాలాటి కుర్రకారే. కాని, వాళ్ళు మహా వైభవంగా అందుకుపోయినారు!

గొడుగుపేట కంపెనీ తోటలో ఉట్టి కట్టేవారు. ఓకారు పిల్లలకు కృష్ణవేషాలు వేయించి, వాళ్ళచేత ఉట్టి కొట్టించే వారు. అప్పట్లో ఊళ్లో వేడుకలన్నీ ఒక ఎత్తూ,

అది ఒక ఎత్తుగా వుండేది! యిప్పుడు, ఆ ముచ్చటా లేదు, మనుషులకా వేడుకా తెలియదు.

యీ వుట్టి కట్టడంలోనూ రెండు పద్ధతులున్నాయి: ఆదిలో దశమినాడు ఉట్ల పండుగ, కాని కొంతకాలానికి అష్టమి నాటికే వచ్చింది.

దేవు డూరేగుతూ వస్తూంటే ముందు నడిచే వాళ్ళు అక్కడక్కడ కొప్పుకోలు నాటుతూ- ఊరేగింపు చేర వచ్చేదాకా ఉట్టి కొడుతూ ముందుకు సాగిపోతూండే వాళ్ళు. అదే ఎక్కువగా రివాజు. విడిగా, కోపుకోలు పండుగ చేసుకోవడం చాలా తక్కువ!

ఉట్టి కొట్టడం సాధారణంగా పొద్దు తిరిగే వేళకే సాగేది. ఓ చెంపను యిది యిలా సాగుతూండగా మరో చెంపను గరుడకంబం నాటే వాళ్ళు.

దానికి మా ప్రాంతాల వాడుకలో వున్న వైనమిదీ. కంబం పదునాలు గంగుళాలు కైవారం, పదునాలుగు అడుగుల నిడివిన్నీ వున్న పాలమాను. అసలే అతి నునుపు. దానికి తోడు యింత వెన్న పులిమేవారు. మాని కొప్పున గరుడపక్షి చెక్కడం పట్టెనామం! కంబం వేసేవాడు అంటే ఎగబ్రాకేవాడు, ఎలాగో చేవడుపుల పట్టు చిక్కించుకుని పల్లటీలమీద పైకి వెళ్ళి వెన్ను విరుచుకుని దణ్ణంపెట్టి కృష్ణా ద్వారకావాసా! అని అంటూ అలా ముమ్మారనే లోపున ఎక్కినట్టుగానే దిగి రావాలి! యీ వేడుక ప్రొద్దు పోయేదాకా యిలా యిలా వెలుతురులో సాగేది !

గరుడకంబం వాల్చగానే, చడ్డీ వరుస అది ఏ తెల్ల వారు ఝాముదాకానో అలా సాగుతూ వుండేది!

యిహ ఊరిలో తలో మూలా తలో వేడుకా తలకొక వేడుకగా వుండేది!

సంజె దీపం పెట్టగానే స్వామివారు పొన్నవాహనం మీద ఊరేగుతూ వచ్చే వారు! ముందు భోగం మేళం (మా బందరులో స్వామివారి ఊరేగింపు దాకా విందులకూ, ఉపా కర్మలకయినా ఆ కనువిందు హమేషా వుండి తీరవలసిందే) వాళ్ళకి ముందడుగయిన భజనళి. బాణా చడ్డీ చేసేవాళ్ళు పల్లట కొట్టేవాళ్ళు, తల్వార్ సాము చేసేవాళ్లు, వాళ్ళకి ముందు గిరేళ్ళు, మునుముందు సన్నాయి, ఘన సెట్టు, తాషానౌబత్ వగైరాలా అందరికీ ముందు అడుగుగా దేవుడంటి ఓ బ్రాహ్మణ పిచ్చివాడూ!

అప్పటి గిరేళ్ళ జట్టు ఎలా వుండేదని!

అందరూ ఒకే సైజు మనుషులు (లావూ—సన్నం మినహాయిస్తే) అందరూ ఆ నెమలి కన్ను తురాయి పెట్టుకుని లేత పసుపు రంగు కుడితినీలేసుకుని కావి ధోవతులూ కాళ్ళ గజ్జెలతో ముత్తకంతాన.

చందమామకన్న నేను చక్కాని దానిరా చక్కానిదానిరా
సందుజూసి నాకు బిన్నసరా లంపరా! లలన —
మగడు ఊరలేడు మంచి మాటలాడరా మురళి పాట పాడరా
అగడు శాయక ఆకులువోక లంపరా లలన....
అత్తమామ గలదాన్ని ఆరడౌనురా, అన్యాయమౌనురా
కత్తి పదునువంటి మగడు కలాదాన్నిరా లలన ....
చందమామ (చలువతేడు) వేడి వెన్నెల
కాయసాగెరా నే తాళ లేనురా
చెంగళ్వరాయ కాట్పాడి చెన్నకేశవా లలన
నీరజాయతాక్ష నేను నిల్వలేనురా నిల్వంగలేనురా!"

వగైరా యిలా పాడుకుంటో చెంగున దరువందుకుని
"అదిగో చంద్రుం డుదయంబాయెను
వదలలేక నీ, వలలో జిక్కితి,—"

మదాన మదనా ధిమి మదనా....

యీ ఊపులో కోలాటం వేస్తుంటే అహో, చిన్నికృష్ణమ్మ అక్కడ చిందేయకిక చూసేనా భక్తి పారవశ్యం అంటే, అదీ! బ్రతుకంటే అప్పటి వాళ్ళది !

(ముత్యం మాట ఏమిటి? ఆపై బ్రతుకెలాటిది అంటారా ? ఏముందీ, ఆ ఏడే ఎవరో వెళుతుండగా వాళ్ళతోపాటు తీర్థాలు సేవించబోయింది. కాశీ గంగోత్రి దాకా సేవించుకుంది. మళ్ళీ తిరుగుముఖంలో మధుర చేరుకుంది. మరేమైందో ? యింకేమౌతుంది! నిరంతరం హరిబోల్ హరిః)

మరొక్కమాట! ముత్యం మాకారు మనిషికాదు. మానాడు లేదు! మా ముత్తవ సర్వలక్ష్మమ్మగారనే సర్వజ్ఞురాలు తాను కన్నారా చూసింది విన్నాను. విన్న పైనం విన్నవించు కున్నాను.